

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор
Національного університету
«Одеська юридична академія»
к.ю.н., доцент **Олег ТОДОЩАК**

_____ 202_ року

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації Гребенюка Дмитра Олеговича на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право», тема дисертації затверджена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» «02» грудня 2020 року, протокол № 3, змінена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» «14» листопада 2023 року, протокол № 2

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару
кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»
від « 20 » травня 2024 року № 17

ГОЛОВА ЗАСІДАННЯ: професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Сурілова О. О.,

ПРИСУТНІ: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Бехруз Х. Н., професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Аракелян М.Р., професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Сурілова О. О., професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Андрейченко С. С., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Белогубова О. О., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Мануїлова К. В., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Ю. Ю. Акіменко, доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Грушко М. В., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Кузьмін Е.Е., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент

Пасечник О. В., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Форманюк В. В., доцент кафедри, кандидат юридичних наук Гриб Г. М., доцент кафедри, кандидат юридичних наук Т. С. Федорова, доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Цибульська О. Ю., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Владишевська В.В., доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Каненберг О. К., доцент кафедри, кандидат юридичних наук Дронов В. Ю., здобувач Гребенюк Д. О., лаборант Слісаренко А. О.

З присутніх 4 докторів юридичних наук, 13 кандидатів юридичних наук, – фахівців з проблем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження Гребенюка Д.О. на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право», щодо його рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Дисертант представляв результати проведеного дослідження українською мовою.

СЛУХАЛИ:

Доповідь здобувача ступеня вищої освіти доктора філософії Гребенюка Дмитра Олеговича щодо проведеного дослідження на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право»,.

Дисертаційне дослідження виконано в рамках теми науково-дослідної роботи кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» «Міжнародне право та захист прав людини в цифрову еру» на 2021-2025 рр., що є складовою теми науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 роки (державний реєстраційний номер 0122U000266). Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради (протокол № 2 від 14 листопада 2023 року).

Доповідач обґрунтував актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію дисертаційного дослідження, охарактеризував його об'єкт та предмет, виклав основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказав науково-практичну значимість роботи, надав відомості щодо апробації та впровадження результатів дослідження.

Обґрунтовуючи вибір теми дисертаційного дослідження, здобувач зазначив, що об'єднання держав через призму інтеграційних процесів є однією з визначальних тенденцій сучасності. Науково-дослідницький інтерес до явища парламентаризму як найважливішою складової сучасної концепції права, обумовлений особливістю самого феномену. Відповідно даний аспект відкриває можливість розгляду механізмів та інструментів, які використовуються в європейській моделі парламентаризму, а також їх впливу на глобальні правові системи.

Європейський Союз є унікальною системою взаємодії національних інтересів та наднаціональних цілей, вивчення законотворчих повноважень Європейського Парламенту в цьому контексті дозволить не лише всебічно розкрити феномен наднаціонального парламентаризму, але й зрозуміти, як цей досвід може застосовуватися в інших міжнародних організаціях. Дослідження законотворчої діяльності та повноважень парламенту, в тому числі спеціальних законодавчих процедур, дозволить краще зрозуміти, як формується нормотворча синергія з державами-членами та як забезпечується баланс між загальноєвропейськими та національними інтересами.

Еволюційна складова суттєво вплинула на сучасний стан нормотворчої діяльності Європейського Союзу, тому дослідницький фокус був направлений на етапи трансформації звичайної законодавчої процедури. Беручи до уваги установчі договори, звичайна законодавча процедура є важливою складовою міждержавної інтеграційної системи. Розвиток звичайної законодавчої процедури пов'язаний із розширенням компетенцій та ролі законодавчих інститутів, характерно, що одним із ключових етапів розвитку звичайної законодавчої процедури було запровадження спільного ухвалення рішень між різними учасниками процесу. Зазначений нормотворчий механізм передбачає активну участь різних сторін у процесі розробки, обговорення та прийняття законодавчих актів, що в свою чергу сприяє підвищенню легітимності та легітимації рішень. Суттєвим чинником є узгодження політики через призму об'єднання суверенітету, що в свою чергу дозволило створити відповідні законодавчі акти, які і були тими еволюційними сходами нормотворчої діяльності Європейського Союзу.

Зведення усіх цих аспектів дослідження дозволило розкрити багатогранність цієї теми та її вплив на міжнародне право та національну правову систему, що в свою чергу сприяє не лише розумінню загальноєвропейського досвіду, але й надає рекомендації для інших суб'єктів, які також шукають шляхи наднаціональної співпраці. Актуальність обраної теми підкреслюється рішеннями інститутів Європейського Союзу, де Україні було надано статус кандидата на вступ. Під час євроінтеграційного шляху України вивчається та адаптується загальноєвропейський досвід для свого власного розвитку та реформ. Однією з найважливіших галузей співпраці є набуття досвіду у сфері законотворчості та побудови демократичних

інституцій. Сучасні реалії свідчать про безпрецедентне використання ст. 50 Договору про Європейський Союз, що регулює процедуру виходу країни з союзу, а також про важливі зміни в інституціональній структурі та функціонуванні Європейського Парламенту.

Ці явища вимагають комплексного підходу щодо розуміння наслідків і впливу на нормотворчу діяльність в цілому. Відображення власних досліджень та враховуючи українських фахівців у контексті обраної теми дозволить підвищити якість законотворчої діяльності та вивчити найефективніші механізми впровадження європейського досвіду у національну практику. Значимість дослідження також полягає в тому, що Україна активно реалізує свої європейські амбіції, зокрема, шляхом поглиблення співпраці з інститутами ЄС та апроксимацією норм та наближення до стандартів ЄС. Розуміння та адаптація досвіду парламентської діяльності ЄС є ключовим для узгодженого та ефективного впровадження європейської адженди в національне законодавство та практику.

Структура та обсяг дисертації зумовлені метою і логікою дослідження. Структурно робота складається з анотації державною та англійською мовами, вступу, 3 розділів, що містять 12 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку.

Після закінчення доповіді Гребенюку Д.О.. присутніми були поставлені наступні запитання:

К. ю. н., доцент К.В. Мануйлова: Певну частину підрозділу 2.3 ви присвятили генезису звичайної законодавчої, в підрозділі 2.4 ви досліджуєте сучасний стан звичайної законодавчої процедури, тому виникає питання, яке значення має результат вашої роботи для доктрини?

Гребенюк Д.О.. відповідь:

Даний аспект дослідження має велику актуальність та здатне мати відповідне значення для доктрини, враховуючи отриманий результат, пропоную зазначити декілька причин. 1. Підчас євроінтеграції держава активно співпрацює з політичними інститутами ЄС, дослідження звичайної законодавчої процедури в контексті європейської інтеграції допоможе краще розуміти принципи та механізми прийняття рішень в ЄС, а також засвоїти найкращі практики для подальшого розвитку законодавчої системи. 2. Правовий аналіз звичайної законодавчої процедури сприятиме зміцненню демократичних принципів національної системи нормотворення, враховуючи відмінності прийняття рішень в межах ЄС та України. Отже, розуміння даного процесу здатне покращити прозорість та відповідальність владних структур перед громадянами.

К.ю.н., доцент Грушко М.В.: В дисертаційній роботі знаходить своє відображення різні варіації терміну «парламентаризм», зокрема,

«європейський парламентаризм», та «наднаціональний парламентаризм» Чи було вами поставлено завдання встановити зміст зазначених термінів?

Гребенюк Д.О. відповідь:

У межах проведеного дисертаційного не було поставленого такого завдання, відповідно брались до уваги наукові праці українських та закордонних вчених, проводилась порівняння ідеї та підходів визначенню терміну парламентаризм та які чинники впливають на дану проблематику.

К. ю. н., доцент Грушко М.В.: Ви досліджуєте «наднаціональність» і так само приділяєте достатньо уваги суверенітет, чи суперечать між собою ці два явища ?

Гребенюк Д.О. відповідь:

Дослідження «наднаціональності» та суверенітету є ключовими в контексті сучасного міжнародного права та інтеграційних процесів, зокрема в межах Європейського Союзу. Ці два явища мають свої унікальні характеристики, але іноді можуть суперечити одне одному.

Наднаціональність - це принцип, за яким держави-члени добровільно передають частину свого суверенітету наднаціональним органам, які мають повноваження приймати рішення, обов'язкові для всіх держав-членів.

Суверенітет - це принцип, згідно з яким держава має повну незалежність і верховенство в межах своїх кордонів, без зовнішнього втручання.

Наднаціональність передбачає передачу частини суверенних повноважень на наднаціональний рівень, що може обмежити можливість держави самостійно приймати рішення в деяких сферах. Це може викликати занепокоєння щодо втрати суверенітету. Попри обмеження суверенітету, наднаціональні структури можуть забезпечити більш ефективне управління в різних сферах, що вимагають колективних дій. Наприклад, регулювання спільного ринку або спільна політика безпеки можуть бути більш ефективними на наднаціональному рівні. У деяких випадках може виникати конфлікт між наднаціональними рішеннями та національними інтересами. Це може проявлятися у формах національних опозицій до певних політик або судових процесів, що ставлять під сумнів правомірність наднаціональних актів. Наднаціональність і суверенітет, хоча й можуть суперечити одне одному, не обов'язково є взаємовиключними. Ці явища можуть співіснувати та доповнювати один одного через збалансовані механізми управління і взаємодії. Успішна інтеграція вимагає пошуку оптимального балансу між передачею повноважень наднаціональним органам та збереженням суверенітету держав-членів.

К. ю. н., доцент Кузьмін Е.Е.: Переважна більшість літератури є англomовною, виникають такі термінологічні дилеми і питання в тому, що тема сформована через законотворчі повноваження, то об'єктивно виникає ситуація в якій зазначені повноваження перекладаються двояко і в

національному праві була певна проблема розмежування таких термінів, чи є у вас власне бачення, щодо співвідношення цих термінів?

Гребенюк Д.О. відповів:

Так, дійсно термінологічні дилеми виникають при перекладі англomовної юридичної літератури і відповідно здатні викликати значні труднощі, особливо в контексті законотворчих повноважень. Коли йдеться про переклад юридичних термінів, важливо враховувати як контекст, так і специфіку національної правової системи. В національному праві України терміни, що перекладаються з англійської, можуть мати специфічне значення. Наприклад, «законотворчі повноваження» можуть включати не лише право прийняття законів, але й право видавати підзаконні акти. Важливо враховувати контекст, в якому використовується термін.

Дослідження, як цей термін застосовується в конкретній правовій системі, та яким чином його значення може змінюватися в іншому контексті. Співвідношення між термінами «legislative power» та «legislative authorities» важливе для розуміння функціонування законотворчої системи як на національному, так і на наднаціональному рівнях. «legislative power» означає право та повноваження приймати закони, що регулюють різні аспекти життя суспільства. Це право включає в себе розробку, обговорення, ухвалення та введення в дію законів. «legislative authorities» означає органи або інституції, наділені повноваженнями здійснювати законодавчу владу. Це конкретні структури, які відповідають за створення та прийняття законів. Терміни «legislative power» та «legislative authorities» тісно пов'язані між собою: перший описує загальну здатність до законотворення, тоді як другий визначає конкретні органи, які мають цю здатність. Для ефективного функціонування правової системи необхідно чітко розмежовувати ці поняття, враховуючи контекст і національні особливості правових систем.

К. ю. н., доцент Пасечник О. В.: 13 березня 2024 року Європейський Парламент ухвалив Регламент про регулювання штучного інтелекту в Європейському Союзі, як на вашу думку даний нормативно-правовий акт вплине на встановлення європейського законодавства?

Гребенюк Д.О. відповів:

Ухвалення Регламенту про регулювання штучного інтелекту Європейським Парламентом є важливим кроком у розвитку європейського законодавства. Це вплине на кілька ключових аспектів правової системи та суспільства в Європейському Союзі. Регламент про регулювання штучного інтелекту Європейського Союзу має потенціал суттєво вплинути на законодавства, сприяючи гармонізації правил, захисту прав людини, стимулюванню інновацій та забезпеченню відповідальності та прозорості в інноваційній сфері, відповідно це допоможе підтримувати баланс між розвитком нових технологій та забезпеченням безпеки і прав громадян.

К. ю. н., доцент Дронов В.Ю.: В дисертаційному дослідженні ви зазначаєте, що удосконалено підхід взаємодії Європейського Парламенту з Верховною Радою України, зосереджений на виявленні конкретних сфер та аспектів, де вплив Європейського Парламенту на законодавство може бути особливо значущим, який в свою чергу дозволяє виокремити нові можливості для передачі загальноєвропейських стандартів та норм на національний рівень через ефективну взаємодію з іншими державами, чи могли ви більше детально розкрити зміст тези «передачі загальноєвропейських стандартів та норм на національний рівень через ефективну взаємодію з іншими державами»

Гребенюк Д.О. відповів:

Передача загальноєвропейських стандартів та норм на національний рівень через ефективну взаємодію з іншими державами, зокрема через співпрацю Європейського Парламенту з Верховною Радою України, є важливим аспектом інтеграційних процесів та гармонізації законодавства. Зазначений процес має кілька ключових складових, які я розкрию детальніше. Ефективна взаємодія між Європейським Парламентом і Верховною Радою України ґрунтується на постійному діалозі та обміні інформацією. Це передбачає організацію регулярних зустрічей, конференцій, де обговорюються питання гармонізації законодавства, імплементації європейських стандартів, а також обмін досвідом щодо законотворчої діяльності. Організація спільних комітетів або робочих груп, що складаються з депутатів Європейського Парламенту та Верховної Ради, які працюють над адаптацією конкретних законодавчих актів ЄС до українського правового поля.

Д. ю. н., професор Сурілова О.О.: Автором аналізується ідея бікамералізму, на с. 130 зазначається «ця процедура дозволяє всій архітектурі ЄС наблизитись до справжнього бікамералізму, де Рада ЄС та Європейський Парламент законодавчо діють як рівнозначні органи. Парламент є нижньою палатою та представляє національні інтереси держав-членів», дане твердження потребує редакційного корегування, бо Рада ЄС та Європейський Парламент - різні інститути, які виконують різні функції та мають різні задачі. На с. 199 зазначається «у 2004 р. було започатковано Європейську політику сусідства, як ширшу структуру для регулювання відносин між ЄС та південними та східними країнами-сусідами» Відповідна співпраця створює альтернативу членству в ЄС? Потребує пояснень, на цій же сторінці Угода про асоціацію має змінити Угоду про партнерство і співробітництво, зберігаючи свою роль як юридична основа відносини, як ре результат вже замінила та не діє. У п.р. 3.3. доречно буде посилити розгляд в контексті співпраці в межах політики сусідства та східного партнерства, оскільки парламент здійснює стратегічне керівництво у цій політиці.

Гребенюк Д.О. відповів:

Процедура дозволяє всій архітектурі ЄС наблизитися до бікамеральної системи, в якій Рада ЄС і Європейський Парламент беруть участь у законодавчому процесі. Традиційно вони не є класичними верхньою та нижньою палатами, обидва органи виконують важливі ролі в ухваленні законодавства, Європейський Парламент представляє громадян ЄС, тоді як Рада ЄС представляє інтереси держав-членів. Замість «справжнього бікамералізму» більш коректно зазначити про наближення до бікамеральної системи, оскільки Рада ЄС і Європейський Парламент не є класичними верхньою та нижньою палатами. В дисертаційному дослідженні підкреслюється, що інститути беруть участь у законодавчому процесі, але виконують різні функції, Замість терміну «рівнозначні органи» використано формулювання, яке краще відображає їхню спільну роботу в законодавчому процесі, при цьому зберігаючи відмінності у функціях та задачах кожного органу. На мою думку таке уточнення допоможе уникнути непорозуміння щодо ролі та функцій Ради ЄС та Європейського Парламенту, а також більш точно відобразить складність та унікальність законодавчого процесу в ЄС.

Європейська політика сусідства дійсно спрямована на зміцнення відносин між Європейським Союзом та його сусідами, але вона не замінює і не створює пряму альтернативу членству в ЄС. Натомість, дана модель співробітництва пропонує формат для співпраці, який може включати тісніші політичні, економічні та соціальні зв'язки без надання повного членства. Таке уточнення допоможе уникнути помилкового враження, що Європейська політика сусідства є прямою заміною членства в ЄС, і водночас підкреслить важливість співпраці в рамках цієї політики для зміцнення відносин та інтеграції в різних сферах.

Після відповідей на запитання було озвучено висновок наукового керівника – **доктора юридичних наук, професора, професора кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» – Бехруза Хашматулли Набійовича.**

В дисертаційному дослідженні значну увагу приділено концептуальним підходам до вивчення особливостей та природи парламентаризму. Проблематика дослідження є комплексною та міждисциплінарною, що вимагає використання різних підходів. Розглянуто основу та природу наднаціонального парламентаризму в сучасному міжнародному праві. Дисертаційне дослідження охоплює еволюційний шлях та становлення цієї концепції, виявляючи її ключові аспекти, значення та вплив на глобальну систему. Автором проведено правовий аналіз історичного підґрунтя формування наднаціонального парламентаризму, що дозволило визначити роль міжнародних організацій та парламентів у сприянні його становленню.

Актуальним представляється розгляд функції та повноваження парламентських органів, які мають ознаки наднаціональності, застосування

компаративного підходу дозволило порівняти різні моделі та механізми парламентаризму на національному та наднаціональному рівнях. Це в свою чергу дало змогу з'ясувати ефективність цих механізмів у вирішенні міжнародних проблем. У дослідженні розглянуто проблематику характеристики та визначення особливостей європейської моделі парламентаризму.

Авторське бачення терміну «інституційні повноваження» Європейського Парламенту як наднаціонального інституту, є одним з ключових елементів для подальшого розкриття концепції наднаціонального парламентаризму. Цей аспект сприяє всебічному розумінню функцій парламенту на наднаціональному рівні та здатне відкрити нові перспективи у розвитку європейських інтеграційних процесів.

Автором висвітлено законодавчий процес Європейського Парламенту як одного з основних законодавчих органів ЄС. Дослідження включає основні законодавчі процедури, такі як звичайна та спеціальна процедури прийняття рішень. Особлива увага приділяється вивченню повноважень Європейського Парламенту у законодавчому процесі та його взаємодії з політичними інститутами. Дослідження також охоплює зміни у законодавчих процедурах, що відбулися після прийняття відповідних нормативно-правових актів.

В дисертаційному дослідженні виявлено інституційні аспекти взаємодії між Європейським Парламентом та національними парламентами ЄС в контексті правової комунікації. Подальше розуміння механізмів та ефективності такої взаємодії може вплинути на сприйняття та імплементацію рішень на національному рівні та сприяти зміцненню ролі національних парламентів в цьому процесі. Крім того, досліджено питання правової співпраці між Україною та Європейським Парламентом в контексті впливу на формування законодавства.

Після цього, слово надано **рецензентам** наукової праці: кандидату юридичних наук, доценту кафедри міжнародного та європейського права Акіменко Ю.Ю. та кандидату юридичних наук, доценту кафедри міжнародного та європейського права Каненберг-Сандул О.К.

Акіменко Ю.Ю. вказала на те, що Україна має статус кандидата на вступ в ЄС і відповідно даний аспект веде в нове поле наукових досліджень, адже розглядається Європейський парламентаризм, інституційні повноваження Європейського Парламенту розуміючи майбутню участь України, враховуючи це дана правова реальність потребує дослідження теоретичної складової і відповідно є потреба підготовки наукового середовища та практиків. Дослідження проблематики даної роботи є кроком вперед для української науки, та дозволяє зрозуміти, яким чином українська наука буде органічно інтегруватися з Європейським Парламентом. Робота є ґрунтовним науковим дослідженням, що має самостійний характер. Автор, має

достатню кількість публікацій за темою роботи. Повнота викладу основних результатів дослідження у дисертації та публікаціях повністю відповідає встановленим вимогам. Ступінь наукової новизни дослідження, обґрунтованість наведених у ньому положень, висновків та рекомендацій відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право», а дисертація рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

Канєнберг-Сандул О.К. зазначила, що основні положення дисертації були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертантом, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікації, зарахованих за темою дисертації. Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. Тема дисертації є актуальною, сформовані автором висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають значення не лише для науки, а й для правозастосовної практики. Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції є теоретично обґрунтованими. Обсяг основного тексту дисертації відповідає встановленим нормативам до такого виду наукових робіт. Мова роботи відзначається точністю, логічністю та аргументованістю викладу, що відповідає науковому стилю. Наукові положення у тексті дисертації за формою викладу доступні, у смисловому плані завершені, цілісні та взаємопов'язані.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Д.ю.н., професор Аракелян М. Р. високо оцінив результати дисертаційного дослідження Гребенюка Д.О., зазначив високий рівень актуальності роботи. Аракелян М. Р. відзначив, що наукові розробки дисертанта є важливими для науково-дослідної діяльності – як основа для подальшого дослідження наднаціонального парламентаризму. Вказав що дисертація Гребенюка Д.О. на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право», може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

К. ю. н., доцент Войтович П.П. відмітив високий рівень проведеного дослідження, його комплексний характер та спрямованість на вирішення актуальних питань щодо законотворчого ЄС. Відзначив значну кількість праць та повне відображення основних положень дисертації у наукових статтях та у виступах на наукових, науково-практичних конференціях. Дисертація

Гребенюк Д.О. на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження», відповідає вимогам, які пред'являються до робіт такого роду та може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії.

К. ю. н., доцент Мануїлова К.В. відзначила, що проведене дослідження є цінним і вносить вагомий внесок у розвиток міжнародно-правової науки. Було зазначено, що автор роботи розкрив підходи до розуміння сутності терміну «наднаціональність» у доктрині міжнародного права, простежив генезис Європейського Парламенту та зазначив основні етапи еволюції законодавчого інституту. Запропонувала рекомендувати роботу до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

К. ю. н., доцент Грушко М.В. зауважила, що робота представляє собою актуальне наукове дослідження, що має велике значення в сучасному контексті. У роботі дотримано високі стандарти, висвітлено важливі аспекти теми і послідовно викладено висновки. Було відзначено, що дисертація Гребенюка Д.О. на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження» відповідає вимогам і може бути рекомендована для розгляду та захисту перед разовою спеціалізованою вченою радою для здобуття ступеня доктора філософії.

К. ю. н., доцент Кузьмін Е.Е. відзначив, що тема роботи є актуальною, основні положення роботи викладено в опублікованих працях автора. Робота відповідає вимогам, які ставляться до дисертаційних робіт такого рівня за глибиною розробки питання, обсягом опрацьованого наукового матеріалу, науковим рівнем. Дисертаційне дослідження вирізняється кількістю іноземних джерел. Було зазначено, що дисертація Гребенюка Д.О. на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження» може бути рекомендована для захисту перед разовою спеціалізованою вченою радою.

Д. ю. н., професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Бехруз Х. Н. у своїй промові підтримав попередніх виступаючих та зазначив високий рівень роботи. Підкреслив, що дисертація є ґрунтовним науковим дослідженням, яке має значну актуальність та містить аргументовані висновки з представленої проблематики. У підсумку, зазначив, що дисертація Гребенюк Д.О. на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право» відповідає вимогам та може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту для здобуття ступеня доктора філософії.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гребенюка Д.О. на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Гребенюка Д.О. відповідає спеціальності 293 «Міжнародне право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Гребенюка Д.О. на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження» до захисту на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

На основі результатів обговорення присутніх на засіданні, вирішили запропонувати такий висновок:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Гребенюка Дмитра Олеговича на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 293 «Міжнародне право», тема дисертації затверджена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» «02» грудня 2020 року, протокол № 3, змінена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» «14» листопада 2023 року, протокол № 2

Робота виконана на кафедрі міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Тема дисертації схвалена та затверджена рішенням Вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 2 від 14.11.2023).

Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Бехруз Хашматулла Набійович.

Обґрунтування вибору теми дослідження.

Кооперація держав в інтеграційні процеси є однією з визначальних тенденцій сучасності. Європейський Союз традиційно прийнято вважати одним із найвпливовіших об'єднань європейських держав. Науково-дослідницький інтерес до явища парламентаризму як найважливішої складової сучасної концепції права обумовлений як унікальністю самого феномену, так і важливістю його вивчення для збагачення загального розуміння інституційних аспектів міжнародних відносин та міжнародного права. Відповідно даний аспект відкриває можливість для розгляду механізмів та інструментів, які використовуються в європейській моделі парламентаризму, а також їх впливу на глобальні правові системи.

В сучасному глобалізованому світі важко переоцінити вплив міжнародних організацій на розвиток міжнародної спільноти. ЄС є унікальною системою взаємодії національних інтересів та наднаціональних цілей та ключовим актором у цьому процесі. Вивчення законотворчих повноважень парламенту ЄС в цьому контексті дозволить не лише всебічно розкрити феномен наднаціонального парламентаризму, але й зрозуміти, як цей досвід може застосовуватися в інших міжнародних організаціях. Розгляд законотворчої діяльності та повноважень парламенту, в тому числі спеціальних законодавчих процедур, дозволить краще зрозуміти, як формується правовий симбіоз з державами-членами та як забезпечується баланс між національними і загальноєвропейськими інтересами.

Також важливо констатувати, що еволюційна складова суттєво вплинула на сучасний стан нормотворчої діяльності ЄС. Тому під час вирішення проблематики варто звернути увагу на етапи трансформації звичайної законодавчої процедури. Беручи до уваги установчі договори ЄС, звичайна законодавча процедура є важливою складовою міждержавної інтеграційної системи. Розвиток звичайної законодавчої процедури пов'язаний із розширенням компетенцій та ролі законодавчих інститутів. Характерно, що одним із ключових етапів розвитку звичайної законодавчої процедури було запровадження спільного ухвалення рішень між державами-учасниками об'єднання. Зазначений нормотворчий механізм передбачає активну участь різних сторін у процесі розробки, обговорення та прийняття законодавчих актів, що, своєю чергою, сприяє підвищенню легітимності та легітимації рішень. Суттєвим чинником є узгодження політики через призму об'єднання суверенітету, що дозволило створити відповідні законодавчі акти, які і були тими еволюційними сходами нормотворчої діяльності ЄС.

Зведення усіх цих аспектів дослідження до загального осмислення законотворчих повноважень Європейського Парламенту дозволить розкрити

багатогранність цієї теми та її вплив на міжнародне право та національну правову систему. Крім того, може сприяти не лише розумінню європейського досвіду, але й надати рекомендації для інших суб'єктів, які також шукають шляхи наднаціональної співпраці та інтеграції на міжпарламентському рівні чи рівні законодавчих органів. Актуальність обраної теми підкреслюється рішенням Європейської Ради про надання Україні статусу кандидата на вступ в ЄС. Варто наголосити, що євроінтеграційний шлях побудований на принципах, викладених у Декларації про державний суверенітет, згідно з якою Україна визначається як рівноправний учасник в загальноєвропейському процесі та європейських структурах. Відповідна позиція також знаходить своє відображення у преамбулі Конституції України, в якій підкреслюється європейська ідентичність та незворотність європейського курсу України. На шляху євроінтеграції України вивчається та адаптується загальноєвропейський досвід для свого власного розвитку та реформ. Однією з найважливіших галузей співпраці є набуття досвіду у сфері законотворчості та побудови демократичних інституцій. Сучасні реалії свідчать про безпрецедентне використання ст. 50 Договору про ЄС, що регулює процедуру виходу країни з союзу, а також про важливі зміни в інституціональній структурі та функціонуванні Європейського Парламенту. Ці явища вимагають комплексного підходу щодо розуміння наслідків і впливу на нормотворчу діяльність ЄС в цілому. Відображення власних досліджень та врахування дослідження українських фахівців у контексті обраної теми дозволить підвищити якість законотворчої діяльності та вивчити найефективніші механізми впровадження європейського досвіду в національну практику. Значимість дослідження також полягає в тому, що Україна активно реалізує свої європейські амбіції, зокрема шляхом поглиблення співпраці з інститутами ЄС, апроксимацією норм та наближення до стандартів ЄС. Розуміння та адаптація досвіду парламентської діяльності ЄС є ключовим елементом для узгодженого та ефективного впровадження європейської адженди в національне законодавство та практику.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано в рамках теми науково-дослідної роботи кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» «Міжнародне право та захист прав людини в цифрову еру» на 2021-2025 рр., що є складовою теми науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 роки (державний реєстраційний номер 0122U000266). Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради (протокол № 2 від 14 листопада 2023 року).

Мета і завдання дослідження. Метою наукової роботи є проведення комплексного міжнародно-правового дослідження, спрямованого на осмислення законотворчих повноважень Європейського Парламенту як наднаціонального інституту. Основна ціль полягає у виявленні та розкритті різних аспектів та особливостей ролі Європейського Парламенту у формуванні та реалізації законодавства на різних етапах правової комунікації, з концентрацією уваги на висвітленні важливих аспектів законотворчих повноважень, а також аналізі впливу Європейського Парламенту на процеси європейської інтеграції та міжнародних відносин.

Для досягнення зазначеної мети вирішувалися такі завдання:

- розглянути сучасний стан наукового дослідження феномену парламентаризму, враховуючи теоретико-методологічний аспект, та вказати на підходи до визначення сутності парламентаризму в інтернаціональних дослідженнях;
- дослідити міжнародно-правову природу парламентаризму, концентруючи увагу на ролі законодавчих установ у міжнародних відносинах та їх взаємодії з іншими акторами;
- висвітлити концепцію наднаціонального парламентаризму в контексті інтеграційних об'єднань;
- розглянути вплив європейської моделі парламентаризму на глобальні правові системи;
- розкрити модель організації законодавчої влади в ЄС з міжнародно-правової перспективи та висвітлити роль Європейського Парламенту в цій моделі, його комунікацію з іншими інституціями;
- визначити роль звичайної законодавчої процедури в контексті розбудови міждержавної інтеграційної системи ЄС;
- розглянути спеціальну законодавчу процедуру як прояв поліцентричності міждержавних інтеграційних систем;
- дослідити питання правової комунікації між Європейським Парламентом та національними парламентами і проаналізувати поширення принципів субсидіарності та пропорційності в процесі ухвалення законодавчих рішень;
- розглянути вплив взаємодії Європейського Парламенту з третіми країнами на формування законодавства і визначити ключові аспекти в процесі адаптації *acquis communautaire*.

Об'єкт дослідження – є правова реальність, яка виникає в процесі здійснення законотворчих повноважень Європейського Парламенту як наднаціонального інституту.

Предмет дослідження – законотворчі повноваження Європейського Парламенту, як наднаціонального інституту.

Методи дослідження Методи дослідження. Методологія дослідження побудована з урахуванням його мети, завдань, об'єкта та предмета. В основі

методології дисертаційного дослідження лежить система загальнонаукових, філософських, спеціально-наукових та правових методів пізнання. Поєднання наукових підходів та методів дослідження дозволяє надати комплексний погляд на проблематику законотворчих повноважень Європейського Парламенту як наднаціонального інституту.

Дослідження ґрунтується на використанні різноманітних методологічних підходів. Так, діалектичний підхід дозволив дослідити правові феномени в їхньому розвитку та взаємодії (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 3.2). Герменевтичний підхід використаний під час дослідження міжнародних договорів, національного законодавства та судової практики з метою встановлення змісту термінів та норм, які в них застосовуються (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3, 3.1). Компаративний підхід дозволяє з'ясувати специфіку законодавчої діяльності Європейського Парламенту порівняно з іншими законодавчими органами і визначити наскільки вона відрізняється за формою і змістом прийнятих рішень. Такий підхід допомагає розкрити унікальні аспекти законотворчої діяльності Європейського Парламенту, а також встановити спільні та відмінні риси у законодавчому процесі різних країн або міжнародних організацій (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.3, 3.4). Системний підхід застосовується в процесі дослідження законотворчості ЄС як складного та багатогранного явища, що складається з компонентів. Відповідно сформована їхня синергія утворює унікальну структуру, яка своєю чергою забезпечує цілісність даного явища (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2). Історико-правовий метод дозволив простежити розвиток наукових поглядів на співвідношення національного та міжнародного права, зокрема становлення концепції наднаціонального парламентаризму (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3.). Структурно-функціональний метод зумовив дослідження ролі та функцій Європейського Парламенту, його впливу на реалізацію законодавства на національному та наднаціональному рівнях. Важливою частиною цього підходу є також правовий аналіз змін парламенту ЄС, що дозволяє виявити еволюцію його законотворчих повноважень (підрозділи 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4.). Формально-логічний метод допомагає проаналізувати та систематизувати нормативно-правові акти ЄС і національне законодавство, визначити логічні зв'язки між різними аспектами ролі парламенту ЄС, які зумовлюють об'єктивну можливість побудови логічних аргументів для обґрунтування та підтвердження висновків дослідження (підрозділи 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4.). Завдяки методу case studies проведено дослідження конкретних проявів імплементації міжнародних судових рішень на національному рівні (підрозділи 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3).

Філософсько-правовим підґрунтям дослідження є наукові праці мислителів епохи Просвітництва, які вплинули на формування базису парламентаризму як системи управління, створення правових інститутів сучасних держав, а також удосконалення міжнародних стандартів у сфері

законодавства та демократії, зокрема Г. Гегеля, І. Канта, Дж. Локка, Ш. Монтеск'є, Дж. Мілля, Ж. Руссо.

Теоретично-правову основу дослідження становлять наукові положення, які містяться в наукових роботах таких українських вчених, як : О. В. Антонюк, Х. Н. Бехруз, О. М. Бориславська, О. Л. Валецький, О. К. Вишняков, О. Ю. Водяніков, М. Ф. Головатий, Л. Л. Грицаєнко, В. П. Грובה, С. Г. Давтян, І. Д. Дудко, Н. В. Заяць, В. А. Звірковська, Ю. В. Ломжець, Є. О. Львова, Я. Й. Малик, П. Ф. Мартиненко, З. П. Мельник, В. І. Муравйов, З. О. Погорелова, К. В. Смирнова, І. Г. Сурай, В. Е. Теліпко, Л. Г. Фалалєєва, О. В. Філонов, О. М. Шпакович, І. В. Яковюк.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові положення, які містяться в наукових роботах таких закордонних вчених, як : Е. Р. Бйорн, Дж. Вайлер, Р. М. Катлер, Клаус фон Ліндейнер-Вільдау, Б. Розамонд, А. К. Хосе, З. Шабич, Г. Шмаленбах.

Нормативно-емпіричну основу дослідження становлять міжнародні договори універсального і регіонального характеру, внутрішньодержавні акти юридичного і політичного характеру, зокрема: Статут Організації Об'єднаних Націй, Статут Ради Європи, Загальна декларація прав людини, Договір про Європейський Союз, Договір про функціонування Європейського Союзу, Протокол № 2 про застосування принципів пропорційності та субсидіарності, Конституція України, Декларація про державний суверенітет, Меморандум про взаєморозуміння між Верховною Радою України та Європейським Парламентом про спільні рамки парламентської підтримки та підвищення інституційної спроможності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним дослідженням, яке присвячене законотворчим повноваженням парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту.

Проведене наукове дослідження уможливило сформулювати наступні **висновки**, які характеризуються науковою новизною:

вперше:

- запропоновано авторську дефініцію поняття «інституційне повноваження» Європейського Парламенту як наднаціонального інституту: «інституційне повноваження - це сукупність прав, що надаються інституту в рамках його функціонування і реалізації завдань, визначених у відповідних правових актах національного та наднаціонального рівня. Це включає в себе право прийняття рішень, встановлення процедури та умов їхнього прийняття, а також обов'язки і відповідальність перед відповідними сторонами чи громадськістю»;
- встановлена особливість взаємодії Європейського Парламенту як наднаціонального інституту з парламентами держав-членів у

контексті законотворчого процесу, що, своєю чергою, відкриває нові підходи до розуміння впливу Європейського Парламенту на формування законодавства в контексті диференційованої інтеграції;

- визначено природу та особливості правової комунікації між Європейським Парламентом та національними парламентами для забезпечення координації та легітимності прийнятих рішень;
- обґрунтовано необхідність міжпарламентської взаємодії в процесі формування законодавства та адаптації до *acquis communautaire* у контексті зовнішньої диференційованої інтеграції;

удосконалено:

- підхід дослідження концепції наднаціонального парламентаризму, який спрямований на розкриття основних засад та ознак цього концепту в контексті ролі Європейського Парламенту;
- підхід взаємодії Європейського Парламенту з Верховною Радою України, що зосереджений на виявленні конкретних сфер та аспектів, де вплив Європейського Парламенту на законодавство може бути особливо значущим, і який, своєю чергою, дозволяє виокремити нові можливості для передачі загальноєвропейських стандартів та норм на національний рівень через ефективну взаємодію з іншими державами;
- доктринальні погляди на поняття «європейський парламентаризм», відповідно до яких Європейський Парламент є одним з ключових елементів у формуванні концепції наднаціонального парламентаризму в ЄС, еволюція повноважень якого відображає важливі зміни у сприйнятті ролі законодавчих органів у формуванні правової бази та збільшення рівня легітимності;
- ідеї визначення терміну «наднаціональність» крізь призму діяльності універсальних та регіональних організацій. Універсальний характер полягає у відображенні взаємозв'язку міжнародних структур та національних інтересів, сприяючи створенню загальних правил і стандартів для всіх учасників міжнародних відносин. Особливість регіонального характеру відображає інтеграцію країн на наднаціональному рівні, де діяльність спрямована на розвиток відповідної нормативно-правової бази та інституційної складової, які мають пріоритет перед національними законам;
- погляди щодо принципу субсидіарності в контексті співвідношення *ex ante* та *ex post*, який прийнято вважати характерним аспектом для забезпечення ефективного управління на різних рівнях, особливо в контексті правовідносин між ЄС та Україною, для застосування принципу субсидіарності в національній правовій системі та відповідності вимогам, а також впливу цього принципу на співпрацю та апроксимацію.

набуло подальшого розвитку:

- ідеї бікамералізму особливо через призму поглядів українських та закордонних вчених, що надало можливість більш комплексного розуміння проблематики двопалатності та її впливу на організацію нормотворчої діяльності ЄС;
- переосмислення підходів до розуміння суверенітету у контексті ЄС, відповідно до яких суверенітет розглядається як унікальне поняття, що відображає специфіку європейської інтеграції. Це означає, що держави-члени є суверенними, але в той же час вони делегують частину своїх повноважень на наднаціональний рівень, що робить ЄС *sui generis* у порівнянні з іншими міжнародними організаціями;
- погляди на систему розвитку та зміцнення принципів субсидіарності та пропорційності у законотворчому процесі ЄС, спрямованих на забезпечення більшої уваги до інтересів національних парламентів.

Практичне значення одержаних результатів. полягає у тому, що сформовані у дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній сфері – допомагають поглибити наукове розуміння повноважень Парламенту ЄС у міжнародних відносинах та процесах європейської інтеграції, що слугує основою для подальших досліджень у цій галузі та розвитку нових теоретичних підходів. Також отримані результати можуть бути використані для розширення знань вчених, науково-педагогічних працівників та фахівців у галузі міжнародного права.

нормотворчій діяльності – під час розробки та прийняття майбутніх нормативно-правових актів в Україні, що, своєю чергою, сприятиме забезпеченню більшої узгодженості, ефективності та відповідності норм міжнародним стандартам. Також отримані результати дослідження здатні бути підґрунтям для розвитку більш стратегічного підходу до формування та реалізації національного законодавства в ЄС.

науково-методичній роботі – можуть бути використані як нове джерело інформації та аналізу для інших дослідників у галузі міжнародного права, європейських студій та політичних наук. Це може розширити наукову базу та підвищити якість подальших наукових робіт. Також отримані результати можуть бути корисними для розробки методичних підходів до дослідження ролі інституцій у міжнародних відносинах. Дане дисертаційне дослідження може бути використане для розробки навчальних матеріалів та може сприяти підготовці нового покоління експертів у галузі міжнародного права.

навчальному процесі – у частині розробки академічних дисциплін «Міжнародне право», «Право ЄС», «Право Ради Європи», «Інституціональне право», «Парламентське право».

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації обговорювались на кафедрі міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія», а також були

оприлюднені та обговорювалися на таких науково-практичних конференціях: «Права людини – пріоритет сучасної держави» (м. Одеса, 10 грудня 2021 р.); «The 1st International scientific and practical conference Modern research in world science» (м. Львів, 17-19 квітня 2022 р.); «Шістдесят четверті економіко-правові дискусії» (м. Львів, 27-28 квітня 2022 р.); «The 11th International scientific and practical conference International scientific innovations in human life» (м. Манчестер, 11-13 травня 2022 р.); «Права людини в період збройних конфліктів» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.); «Трансформація правових систем в умовах збройних конфліктів» (м. Одеса, 10 лютого 2023 р.); «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (м. Одеса, 19 травня 2023 р.); «Права людини в період збройних конфліктів» (м. Одеса, 3 листопада 2023 р.); «Вступ України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу: сучасні виклики» (м. Одеса, 5 березня 2024 р.).

Публікації. Основні положення дисертації знайшли своє відображення у 10 статтях, опублікованих у наукових фахових періодичних виданнях, 10 тезах доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та 1 розділі колективної монографії.

Структура роботи. Дисертація складається із анотації, вступу, 3 розділів, які містять 12 підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 208 сторінки, з яких основного тексту 179 сторінки. Список використаних джерел налічує 25 сторінок (206 найменувань), додатки на 4 сторінках.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Список публікацій Гребенюка Дмитра Олеговича за темою дисертації «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження» та відомості про апробацію матеріалів дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Гребенюк Д.О. Фрагментація та поляризація фактори які створюють Європейський Союз актором головних змін. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5, 2022. С. 695 – 696.
2. Гребенюк Д.О. Місце і роль Європейського Парламенту в інституційній системі Європейського Союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 7, 2022. С. 465 – 467.
3. Гребенюк Д.О. Інтеграція в Європейський Союз в епоху глобальних змін: правовий аналіз розвитку тенденції. *Право і суспільство*. № 4, 2022 С. 15-19.
4. Гребенюк Д.О. Місце міжнародного парламентського союзу в процесі еволюціонування парламентаризму. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 3, 2022. С. 292 – 295.

5. Гребенюк Д.О. Генезис Європейського Парламенту та його трансформація до наддержавності. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право.* № 72, 2022 С. 32-35.
 6. Мануїлова К.В., Гребенюк Д.О. Дипломатія заради прав людини: минуле та сучасне. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2022. №11. С.799-800.
 7. Аракелян М.Р., Бехруз Х.Н., Гребенюк Д.О. Європейський Парламент: голос громади в законодавчому процесі ЄС. *Науково – виробничий журнал «Держава та регіони»* № 4, 2022 с. 212-216.
 8. Мануїлова К.В., Гребенюк Д.О. Виклики сучасного міжнародного: від публічного до приватного. *Юридичний науковий електронний журнал.* № 10, 2023. С. 619 – 623.
 9. Гребенюк Д.О. Становлення концепції наднаціонального парламентаризму в сучасному міжнародному права. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право.* № 80, 2023 р. с. 278-283.
- Статті у наукових періодичних виданнях інших держав:**
10. Hrebenuk D. European parliamentarism and establishing the content of the institutional authority within the EU parliament. *Visegrad journal on human rights.* № 6, 2023. P. 64 – 71.
- Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають наукові результати дисертації:**
11. Гребенюк Д.О. Досвід країн ЄС та України в подоланні кризової ситуації викликаній поширенням корона вірусної інфекції в рамках захисту прав та свобод людини. *Права людини – пріоритет сучасної держави : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Одеса, 10 грудня 2021 року) / відп. ред. С. В. Ківалов. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – С. 94-99.*
 12. Гребенюк Д.О. Співпраця Європейського Парламенту з Верховною Радою України: нормативно-правова база, цілі та євроінтеграція. *Шістдесят четверті економіко-правові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Львів, 27-28 квітня 2022 р.). - Львів, 2022. С. 24-28.*
 13. Гребенюк Д.О. Роль резолюції Європейського Парламенту в реформуванні внутрішнього законодавства. *The 1st International scientific and practical conference «Modern research in world science» (April 17-19, 2022) SPC. Lviv, Ukraine. 2022. P.1330-1336.*
 14. Hrebenuk D.O. The supervisory role of the European Parliament in the process of the application of the environmental liability directive. *The 11th International scientific and practical conference «International scientific innovations in human life» (May 11-13, 2022) Cognum Publishing House, Manchester, United Kingdom. 2022. P. 747-751.*
 15. Hrebenuk D.O. Diplomacy for the human rights: the political and legal role of Turkey. *Права людини в період збройних конфліктів : Зб. матеріалів*

Міжнародної науково-практичної конференції присвяч. 25-річчю Національного університету «Одеська юридична академія» (м. Одеса, 18 листопада 2022 р.) / Нац. ун-т «Одеська юридична академія» ; каф. міжнародного та європейського права НУ «ОЮА» : у 2 т. – Одеса, 2022. – С. 368-372.

16. Неугодніков А. О., Гребенюк Д.О. Порівняльний аналіз європейських принципів адміністративного права. *Трансформація правових систем в умовах збройних конфліктів* : матер. круглого столу (м. Одеса, 10 лютого, 2023 р.) / НУ «ОЮА», кафедра міжнародного та європейського права. – Одеса : НУ «ОЮА», кафедра міжнародного та європейського права, 2023. – С. 13-17.

17. Neuhodnikov A. O., Hrebenuk D.O. The influence of the administrative space on the legal systems of the member states of the European Union. *Трансформація правових систем в умовах збройних конфліктів* : матер. круглого столу (м. Одеса, 10 лютого, 2023 р.) / НУ «ОЮА», кафедра міжнародного та європейського права. – Одеса : НУ «ОЮА», кафедра міжнародного та європейського права, 2023. – С. 77-81.

18. Hrebenuk D.O. Ai regulation in EU: the European Parliament's stand. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – С. 377-379.

19. Гребенюк Д.О. Лобізм у Європейському Парламенті: виклики та перспективи для захисту прав людини. *«Права людини в період збройних конфліктів»*: Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 75-й річниці ухвалення Загальної декларації прав людини 1948 р., 3 листопада 2023 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2023. С. 219-227.

20. Гребенюк Д.О. Інституційний механізм ЄС в процесі регулювання міграційної кризи. *Вступ України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу: сучасні виклики*. Міжнародний круглий стіл. 05 березня 2024 року, м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2023. С. 77-80.

Розділ колективної монографії:

21. Гребенюк Д.О. Актуальні тенденції у захисті прав людини: перегляд механізмів міжнародного права. *Міжнародне право та євроінтеграційні перспективи України: сучасні виклики* : колективна монографія / Х. Н. Бехруз, М. Р. Аракелян, С. С. Андрейченко та ін. — Одеса : Фенікс, 2023. С. 247-279.

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею, яка має на меті розв'язати поставлені перед автором завдання. Усі теоретико-методологічні та науково-аналітичні висновки зроблені автором самостійно.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотно і доступно для сприйняття, сучасною науковою мовою. Мова і стиль

дисертаційного дослідження відповідають вимогам, які висуваються до наукових праць такого рівня.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44. Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

У підсумку, дисертація Гребенюка Дмитра Олеговича на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу, як наднаціонального інститут: міжнародно-правове дослідження», відповідає вимогам, які пред'являються до дисертацій та може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту для здобуття ступеня доктора філософії.

У результаті відкритого голосування, учасники засідання

Результати голосування: “за” – 17; “проти” – немає; “утримались” – немає. Висновок схвалено одностайно.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок кафедри про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Гребенюка Дмитра Олеговича на тему «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу, як наднаціонального інститут: міжнародно-правове дослідження», представленій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Гребенюк Дмитра Олеговича за темою «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу, як наднаціонального інститут: міжнародно-правове дослідження» відповідає спеціальності 293 «Міжнародне право» (галузь знань 29 «Міжнародні відносини») і вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261 (зі змінами і доповненнями), порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертацій,

затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року №40.

3.Рекомендувати дисертацію Гребенюка Дмитра Олеговича за темою «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу, як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді до захисту за спеціальністю 293 «Міжнародне право».

4.Запропонувати Вченій раді Національного університету «Одеська юридична академія» персональний склад разової спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення публічного захисту дисертації Гребенюка Дмитра Олеговича за темою «Законотворчі повноваження парламенту Європейського Союзу, як наднаціонального інституту: міжнародно-правове дослідження», зокрема

Голова ради Сурілова Олена Олексіївна, доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензенти:

Акіменко Юлія Юріївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційні опоненти:

Смирнова Ксенія Володимирівна, доктор юридичних наук, професор кафедри порівняльного і європейського права (ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка);

Львова Єлизавета Олегівна, доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного та міжнародного права Одеського державного університету внутрішніх справ.

Голова засідання

Олена СУРІЛОВА

Секретар засідання

Анастасія СЛІСАРЕНКО